

ОТНОШЕНИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ КЪМ УЧЕБНАТА ДЕЙНОСТ

Муфтах Али Ахмед

The presented research includes ranging of the reasons for the positive students' attitudes towards different school subjects – interests, manner of teaching, necessity of educational activity, stage of difficulty, required resources, entertainment, parent's requirement, studies satisfaction, desire for university appliance, etc. The reasons for students' negative attitude towards subjects are discussed also: knowledge useless in life, inadequate manner of teaching, difficulties in understanding, lack of common interests between students and teachers, parents' disapproval, negative emotions caused by the manner of teaching, etc.

The research is cross-cultural and compares the study motivation of Bulgarian and Yemeni students.

Актуалността на проблема за мотивите на човешкото поведение и особено на мотивите за учение не подлежи на съмнение. В резултат на новите условия за учителя е трудно, но необходимо да умее да управлява мотивацията на учениците за учене, да я усилва при нужда, защото от това до голяма степен зависят резултатите от обучението и формирането на личността на учениците. Трудността за преподавателите произтича от факта, че влиянието върху мотивацията означава проникване в ядрото на личността, в дълбинната мотивационна сфера на човека. За това броят на публикациите по този проблем продължава да нараства (Григорян, С., 1982; Ковалев, В., 1988; Николов, П., 1980 и 1998).

Ето защо е необходимо учителите да придобият умения за формирането на мотивите и мотивацията на учебната дейност като цяло. Този процес е постепенен и продължителен. Но заедно с това на тях са нужни и похвати за активизиране на мотивите във всеки конкретен урок, т.е. специални дидактически умения за управление на мотивацията.

Учителят с високо професионално равнище изпълнява тази двуединна задача — да развива и структурира мотивационната система на целия клас и на всеки ученик и заедно с това да е гъвкав „оператор“, който във всеки конкретен урок актуализира онези мотиви, чиято сила регулира с оглед на целите си.

Мотивите се намират в единство и противоречие помежду си. Мотивационната система сега е главната цел на учебновъзпитателния процес, за да се спре спадът на интересите на учениците, да се овладее кризата, обхванала средното училище.

Тази цел днес не е лесно постижима, защото съществуват твърде много противодействащи фактори в обществото. В съвременната ситуация, като че ли най-образованите хора невинаги са сред преуспелите. Това е главният фактор, който пречи на традиционното ученолюбие на българските деца и младежи. Да повиши равнището на учебната мотивация докато трае преходът — такава е нелеката задача на средното образование сега.

Предвид тази задача се проведе емпирично проучване, което да ни ориентира по-добре в кризата на учебната мотивация, която е тема на предстояща дисертационна разработка. Приложен е анкетният метод, който не е особено надежден, но дава възможност за изследване на тази деликатна сфера на човешката личност. Анкетната карта групира темите около няколко основни идеи:

1. Степен на интерес на учениците към учебните дисциплини

Нормално е учениците да имат различна степен на интерес към конкретните учебни предмети. Опитахме се да обобщим обаче, самооценката на интересите на учениците към учебната дейност, а не към отделни учебни дисциплини. Мислим, че по този начин ще разкрием по-общите познавателни интереси, които осигуряват цялостното и хармоничното развитие на учениците. Отговорите от анкетата с номера 1, 3, 11, 12 и 21 представят тази дименсия.

2. Състояние на взаимоотношенията между учители и ученици

Положителният характер на тези взаимоотношения разглеждаме като условие за силно мотивационно влияние на учителите върху учениците. Отговорите на съответните въпроси пренебрегват отношението към конкретни учители, а са насочени към по-обобщени оценки. Въпросите с номера 14, 15, 16 и 20 от анкетната карта дават яснота за пълното или частичното отразяване на мотивационния потенциал и на отношенията „учители — ученици“, а не само на учебното съдържание.

3. Значение и смисъл на знанието и уменията, които учениците усвояват за тяхното бъдеще

Жизненият смисъл е най-ефективният и стабилизиращ фактор за мотивационната система на човека. На този фактор са посветени въпросите с номера 6, 8, 19. За формирането на разбиране у учениците за жизнения смисъл допринася и качеството на обучението в училището. Ето защо ние потърсихме емпирични данни за това в сегашната образователна практика в България и Йемен.